

Rugsėjo 8-oji – tarptautinė raštingumo diena

2016-09-07

Rugsėjo 8 d. pasaulio bendruomenė penkiasdešimtą kartą mini Tarptautinę raštingumo dieną. Ta proga UNESCO generalinė direktorė Irina Bokova pabrėžia, kad neraštingumas yra viena iš socialinės atskirties ir skurdo priežasčių. Žmonijos gerovė ir taika neįmanoma be visuotinio kokybiško švietimo ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi.

Švedama Tarptautinės raštingumo dienos 50 metų sukaktį UNESCO steigia Pasaulinį raštingumo aljansą (angl. *Global Alliance for Literacy*) – viso pasaulio žmonių raštingumo bus siekiama telkiant investicijas ir skatinant naujas iniciatyvas, skiriant daug dėmesio lyčių lygioms galimybėms bei pritaikant naujas informacines ir komunikacines technologijas.

Raštingumo samprata susijusi su besikeičiančiais visuomenės poreikiais. Šiuolaikiniam žmogui svarbūs ne tik kalbos vartojimo įgūdžiai, bet ir komunikaciniai gebėjimai, profesinė, informacinių technologijų kalba. Lietuvoje raštingumas stiprinamas bendrojo ugdymo mokyklose, universitetai skatinami skirti daugiau dėmesio profesijos kalbai, mokslo terminijos kūrybai, kalbos technologijų įrankiai diegiami viešose elektroninėse paslaugose.

Šiandienos visuomenė vis daugiau ir išmaniau naudojami informacinėmis technologijomis, tačiau mažai kalbama apie jomis perteikiamo turinio suvokimą. Skaitmeninių įgūdžių ugdymą reikėtų papildyti kitais svarbiais aspektais, pirmiausia informacinio raštingumo ir informacinės etikos, t. y. vartotojus išmokyti etiškai ir atsakingai naudoti reikalingą informaciją, gaunamą iš įvairių informacijos šaltinių. Žmogui svarbi ne tik informacijos gausa, bet ir gebėjimas suvokti, reikšti savo mintis, naudotis naujomis žiniomis. Informacinis raštingumas yra viena iš veiksmingų priemonių, padedanti gerinti žiniasklaidos veiklos standartus ir kokybę.

Labai svarbus ir medijų raštingumas. Dėl naujų technologijų poveikio ir komunikacijos priemonių plitimo smarkiai pakito komunikacijos procesai ir elgsena, todėl žmonėms būtina suteikti reikiamų kompetencijų, kurios padėtų suvokti medijų vaidmenį ir funkcijas demokratinėje visuomenėje, kritiškai vertinti medijų turinį. Pripažindama glaudų medijų ir informacinio raštingumo ryšį, UNESCO vartoja sudėtinį medijų ir informacinio raštingumo (angl. *media and information literacy, MIL*) terminą, kuris apima visas medijas ir žiniasklaidą (spaudą, radiją ir televiziją, kiną, reklamą, internetą ir kt.), kitus informacijos teikėjus (įskaitant bibliotekas, archyvus, muziejus).

Kalbinio ir informacinio raštingumo gebėjimų stiprinimas ir visuomenės švietimas padeda kurti kritiškai mąstančių žmonių bendruomenę, stiprinti pilietiškumą ir savimone.

Valstybinė lietuvių kalbos komisija
Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija